

en effektiv og fra år til år så vidt muligt ensartet støtte af kvalificerede unge, der søger en videregående uddannelse — forudsætter, at der af fonden årligt kan stilles et sådant beløb til disposition til legater og studielån, at ansøgere med lige kvalifikationer ikke stilles væsentligt ugunstigere i finansår, hvor støttebehovet er ekstraordinært stort, end i øvrige finansår, vil det i enkelte år kunne være nødvendigt at gøre indgreb i reservefonden. Sådant indgreb foreslås dog i hvert enkelt tilfælde gjort afhængigt af undervisningsministeriets godkendelse. Under hensyn til nødvendigheden af, at fondens ovenangivne formål til enhver tid kan opfyldes, foreslås det at begrænse kravet om reservefondens restitution til et pålæg til bestyrelsen om at drage omsorg for, at dette sker, så snart forholdene tillader dette.

Forudsat at de fra afgiften af arv og gave hidrørende indtægter ikke beløber sig til mere end det ovennævnte beløb af 9—9½ mill. kr. årligt, og dersom tipstjenestens overskud ikke i de kommende år udviser en sådan stigning, at det i lov nr. 230 af 27. maj 1950 omhandlede restoverskud påny fremkommer, vil kapitalformuen kunne være opbrugt i løbet af relativt få år.

Til § 2.

Som det vil fremgå af de følgende bemærkninger vedrørende de enkelte uddannelsesområder vil behovet for støtte inden for henholdsvis gymnasieuddannelsen, seminarieuddannelsen, den faglige uddannelse og uddannelsen ved universiteter og andre højere læreanstalter kun delvis kunne imødekommes ved en årlig uddeling af studielån og legater til et beløb af ialt ca. 10 mill. kr.

I. Gymnasieuddannelsen.

Med almenskoleloven af 24. april 1903 fjernedes den vigtigste organisatoriske hindring for lige adgang til studentereksamen og dermed til den højere uddannelse.

Før den tid havde kun børn, der meget tidligt var sat i latinskole mulighed for at blive student. Nu sker optagelse i mellemskolen — som forbereder til gymnasiet — på grundlag af undervisningen i folkeskolens grundskole, og forsåvidt kan ethvert barn med lyst og evner føres frem til studentereksamen, uanset hvilken skole det er begyndt i.

I bemærkningerne til forslaget til almenskoleloven fremhæves det som et af formålene med den nye skoleordning, at forældrenes stand og formuevilkår bør have så lidt som muligt at sige for afgørelsen af

spørgsmålet om, hvilken uddannelse deres børn skal have, og til hvilket mål de skal føres frem.

Selvom der ikke er tvivl om, at almenskolelovens skoleordning har tilført gymnasiet elever fra samfundsgrupper, som ellers ville være holdt udenfor i større eller mindre grad, er der dog stadig en række økonomiske, geografiske og tildels pladsmæssige faktorer af stor betydning, som regulerer eller virker begrænsende på tilgangen til gymnasierne, og som alle medfører en betydelig ulighed i adgangen til studentereksamen. I ungdomskommissionens betænkning: Ungdommens adgang til den højere uddannelse I. Gymnasiet (1949) er der foretaget en undersøgelse af gymnasieelevernes fordeling på socialgrupper, som viser, at størstedelen af gymnasieeleverne kommer fra de bedre og bedst stillede dele af befolkningen. Ved en tilnærmet beregning af de forskellige befolkningsgruppers kontingent af gymnasieelever og de samme befolkningsgruppers andel i forsørgere med børn i gymnasiealderen er kommissionen nået til, at unge, hvis forsørgere har akademisk uddannelse, anden højere uddannelse eller er større næringsdrivende (betegnede som socialgruppe A), har en seks gange så stor sandsynlighed for at komme i gymnasiet som unge i almindelighed, medens de unge, hvis forsørgere er husmænd eller fiskere, faglærte eller ufaglærte arbejdere (socialgruppe C) har knapt en fjerdedel af en normal mulighed.

Nu er denne fordeling, som også påpeget af ungdomskommissionen, ikke alene resultatet af ulige økonomiske muligheder allerede fordi en akademisk uddannelse i vore dage ingenlunde er ensbetydende med særlig gode muligheder for at lade børnene få en højere uddannelse. Også tradition og milieu og en vis omvurdering af den akademiske uddannelses anseelse og betydning for social og navnlig økonomisk opstigning er betydende årsager til uligheden mellem de forskellige befolkningsgruppers andel i tilgangen til gymnasiet.

Imidlertid må forsørgernes uens økonomiske forhold stadig antages at være den vigtigste årsag til den ulige fordeling af gymnasieeleverne og samtidig den af de regulerende faktorer, som det kan være naturligt og rimeligt for det offentlige at søge at afbøde virkningerne af.

Ministeriet har kunnet tiltræde ungdomskommissionens forslag om, at dette mål søges nået ad 3 forskellige veje:

Stipendier til mindrebemidlede elever.

Gratis eller billige skolebøger.

Bortfald af skolepenge.

Medens de to sidste foranstaltninger — som